

Marknadskontroll av byggprodukter

Slutrapport för bitumen

Titel: Marknadskontroll av byggprodukter
Utgivare: Boverket, juni, 2024
Diarienummer: 695/2022

Rapporten finns i pdf-format på Boverkets webbplats: www.boverket.se
Alternativa format kan beställas från Boverket.
E-post: publikationsservice@boverket.se
Telefon: 0455-35 30 00
Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Förord

Boverket är ansvarig myndighet för marknadskontroll av byggprodukter som tillhandahålls på den svenska marknaden. Syftet med Boverkets marknadskontroll är att säkerställa att produkter som tillhandahålls på den inre marknaden uppfyller lagstiftningens krav och inte utgör en risk för människors hälsa och säkerhet.

Denna rapport avslutar Boverkets marknadskontrollprojekt avseende bitumen. Projektet har omfattat dokumentationskontroll av bitumen produkter som finns på den svenska marknaden.

Slutrapporten är sammanställd av jurist Lejla Medic på enheten för Tillsyn.

Karlskrona juni 2024

Cecilia Ljungberg
avdelningschef

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Bakgrund	6
Inledning	6
Byggproduktförordningens krav	6
Dokumentationskontroll.....	8
Resultat av dokumentationskontroll	8
Slutsatser.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.

Sammanfattning

Boverkets marknadskontroll syftar till att säkerställa att produkter som tillhandahålls på den svenska marknaden uppfyller gällande krav i lagstiftningen, såväl europeisk som nationell. Boverket har därför under perioden maj 2023 – juni 2024 bedrivit marknadskontroll av bitumen som tillhandahålls i Sverige.

Detta projekt har enbart omfattat dokumentationskontroll, och inga produkter har därför provats. Dokumentationskontroll syftar till att granska att produkter som tillhandahålls på marknaden har erforderlig och korrekt dokumentation. Inom ramen för detta projekt kontrollerades totalt 9 aktörer, varav 7 tillverkare och 2 distributörer.

Samtliga kontrollerade produkter hade smärre avvikelser i dokumentationen. Efter detta projekts slutförande är samtliga brister korrigerade.

Boverkets slutsats är att det finns en relativt hög grad av regelefterlevnad inom detta produktområde. Boverket kunde konstatera att samtliga produkter var försedda med såväl prestandadeklaration som CE-märkning. Endast ett fåtal av dessa hade smärre brister. Mot bakgrund av genomförda kontroller och resultatet av kontakterna med de berörda aktörerna finner Boverket att projektet kan avslutas.

Denna rapport avslutar härmed Boverkets marknadskontroll avseende bitumen.

Bakgrund

Inledning

Boverket är ansvarig marknadskontrollmyndighet för produkter som omfattas av förordning (EU) nr 305/2011, nedan kallad byggproduktförordningen¹.

Boverket fick under hösten 2022 indikationer från Trafikverket om en bristande regelefterlevnad inom branschen för bitumen.

Under maj 2023 – juni 2024 utförde Boverket marknadskontroll av bitumen som tillhandahölls på den svenska marknaden. Marknadskontrollen bestod av en dokumentationskontroll med fokus på byggproduktförordningens krav på produktdokumentation.

Byggprodukter som omfattas av harmoniserade standarder ska ha en prestandadeklaration och vara CE-märkta för att få tillhandahållas på den inre marknaden.

Prestandadeklarationen och CE-märkningen innehåller information med avgörande betydelse för byggherrens val av produkter som ska ingå i ett byggnadsverk. Det är därför viktigt att produkternas egenskaper bedöms och redovisas korrekt. Korrekt redovisade egenskaper hjälper byggherren att välja lämpliga produkter för att säkerställa att det färdiga byggnadsverket uppfyller de tekniska egenskapskraven i det nationella byggregelverket.

Marknadskontrollen har gett Boverket en möjlighet att informera aktörer om gällande krav på den svenska marknaden. Kontrollens grundsyfte har varit att säkerställa att aktörerna följer gällande krav. Resultatet av marknadskontrollen redovisas i denna rapport.

Byggproduktförordningens krav

Kravet på prestandadeklaration och CE-märkning av byggprodukter som omfattas av en harmoniserad standard gäller från den 1 juli 2013 då byggproduktförordningen blev tillämplig fullt ut.

Byggproduktförordningens artikel 8.3 anger att CE-märkningen ska vara den enda märkning som styrker byggproduktens överensstämmelse med angivna prestanda i förhållande till de väsentliga egenskaper som omfattas av den harmoniserade standarden eller av den europeiska tekniska

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EEG.

bedömningen. Detta innebär att medlemsstater inte får ställa krav på annan märkning av produkter som omfattas av byggproduktförordningen.

Aktuella harmoniserade standarder

I detta projekt har kontroll genomförts av följande bitumen produkttyper: beläggningsbitumen, katjonisk bitumenemulsion och polymermodifierat bitumen. Boverket har utfört kontrollen utifrån tre av följande harmoniserade standarder: SS-EN 12591:2009, SS-EN 14023:2010 eller SS-EN 13808:2013.

System för fortlöpande kontroll och bedömning av prestanda

Bitumenprodukter som omfattas av någon av de harmoniserade standarderna enligt ovan är föremål för system 2+ för bedömning och fortlöpande kontroll av prestanda.

System 2+ innebär bland annat att tillverkaren ska utföra en bedömning av byggproduktens prestanda (utifrån provning, inklusive stickprov, beräkning, tabellerade värden eller beskrivande dokumentation av produkten), tillverkningskontroll i fabrik, samt provning av stickprov som tagits av tillverkaren i tillverkningsanläggningen enligt fastställd provningsplan. Tillverkaren ska dessutom vända sig till ett anmält organ för att få ett intyg om överensstämmelse för tillverkarens tillverkningskontroll (certifiering).

Dokumentationskontroll

Urval för kontroll

Arbetet inleddes med identifiering av aktörer på den svenska marknaden. Ett informationsbrev om gällande regler och den kommande kontrollen skickades till samtliga identifierade aktörer. Boverket noterade tidigt att den svenska marknaden för bitumen har ett begränsat antal aktörer och produkter.

Projektet innefattade dokumentationskontroll av produkter från 9 aktörer, som vid tidpunkten för kontroll tillhandahöll bitumen på den svenska marknaden. Bland de kontrollerade aktörerna fanns sju tillverkare och två distributörer.

Därutöver gjorde Boverket besök hos några utvalda ekonomiska aktörer. Vid besöken, som ägde rum i ett tidigt skede av projektet, fick Boverkets medarbetare en inblick i hur tillhandahållande av bitumen går till.

Resultat av dokumentationskontroll

Boverket begärde in prestandadeklaration, CE-märkning samt bruksanvisningar och eventuella säkerhetsföreskrifter från samtliga aktörer.

Den inkomna dokumentationen granskades med utgångspunkt i de krav som ställs i byggproduktförordningen, tillämpliga harmoniserade standarder samt i Boverkets föreskrifter.

Boverket kunde tidigt konstatera att det fanns en relativt hög grad av regel efterlevnad inom detta produktområde. Samtliga aktörer kunde redovisa prestandadeklarationer och CE-märkningar. Förekommande brister i dokumentationen beskrivs nedan under respektive rubrik.

Prestandadeklaration

Boverket kunde konstatera att ett flertal prestandadeklarationer var upprättade med beaktande av byggproduktförordningens krav och innehöll därför endast smärre formaliafel.

Ett flertal prestandadeklarationer som Boverket fick ta del av var på engelska. Enligt gällande krav² ska vissa dokument som tillhandahålls användare, däribland prestandadeklarationer, vara skrivna på svenska för byggprodukter som tillhandahålls här i landet.

Det förekom också prestandadeklarationer som innehöll en CE-logotyp. Det är inte uttryckligen förbjudet enligt byggproduktförordningen men

² 2 § Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2013:7) om språkrav för prestandadeklarationer och vissa andra handlingar om byggprodukter.

inte heller något som fråntar tillverkaren skyldigheten att upprätta en separat CE-märkning.

Ett vanligt förekommande fel var att prestandadeklarationerna innehöll extrainformation som inte krävs enligt byggproduktförordningen eller den harmoniserade standarden. Vissa tillverkare deklarerade egenskaper utöver de väsentliga egenskaper som listas i den harmoniserade standardens ZA-bilaga. Detta är inte tillåtet och korrigerades när Boverket påtalade bristerna.

CE-märkning

Samtliga aktörer kunde redovisa en bild eller kopia av produkternas CE-märkning. I ett par fall saknade CE-märkningen fullständig information om samtliga i prestandadeklarationen deklarerade väsentliga egenskaper, vilket är ett krav enligt byggproduktförordningens artikel 9. Boverket noterade även att ett flertal aktörer agerade i egenskap av distributörer på den svenska marknaden, vilket innebär att de varken kan eller får korrigera den typen av brister. De berörda aktörerna var dock mer än villiga att kontakta ansvarig tillverkare och begära uppdaterad dokumentation samt hjälpa till med översättningen till svenska för att uppfylla språkraven.

Slutsatser

Boverket inledde marknadskontroll av bitumen efter Trafikverkets indikationer att det kunde finnas stora brister inom produktområdet. Boverket kan dock efter denna kontroll konstatera att så inte är fallet.

Den dokumentation som Boverket fick ta del av i projektet visade att det finns en välspriidd kunskap inom branschen om byggproduktförordningens krav. Samtliga kontrollerade företag kunde efter förfrågan redovisa såväl prestandadeklaration som CE-märkning.

De felaktigheter som konstaterats i prestandadeklarationerna och CE-märkningarna har tämligen omgående rättats till av tillverkarna.

Marknadskontrollen visar att bitumenbranschen har ambitionen att försina produkter med korrekta prestandadeklarationer och korrekta CE-märkningar.

Boverkets slutsats är att bitumenbranschen har en relativt hög grad regel efterlevnad, varför en framtida uppföljning inte bedöms nödvändig i närtid.

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se